

ACT
NOW
NOT
NOW
THEN
WHEN

DE WERELD STAAT
OP EEN KANTELPUNT

MAAR DE BELANGRIJKSTE
BEWEGING BEGINT BIJ JEZELF

Verandering begint bij jezelf, zeggen ze vaak. Volgens Jan Rotmans is dat een waarheid als een koe. De hoogle-
raar houdt zich al ruim 25 jaar bezig met transitie en ziet dat het meer dan ooit tijd is om verandering in de eerste plaats bij onszelf te zoeken.

hier sterker uit gaan komen. Crises hebben vaak een negatieve lading, maar ze bieden ook kansen. Alles wat verdwijnt, maakt plaats voor iets nieuws. Maar dan moeten we wel eerst opruimen. We moeten afscheid nemen van alles wat we nu niet meer zouden verzinnen. Als het aan mij ligt, zouden we een minister van Afbraak moeten aanstellen.'

CHAOS IS NODIG

Tien jaar geleden al deed Rotmans de uitspraak: "We leven niet in een tijdperk van verandering, maar in een verandering van tijdperk". En die uitspraak klópt misschien wel meer dan ooit. 'Er is zoveel aan de hand, het lijkt nog wel drukker dan voor corona. Dat betekent dat nieuwe tijden in aantocht zijn.' Zijn nieuwe boek heet "Omarm de chaos". 'Chaos is een signaal dat er een nieuwe wereld aankomt, een nieuw tijdperk. Het kenmerkt zich door weerstand, verzet, protesten en gebrek aan inzicht en overzicht. Het kan ogenschijnlijk alle kanten opgaan. In die kantelfase zitten we nu. Chaos is nodig om verandering in gang te zetten. Ik weet zeker dat we met elkaar een doorbraak kunnen realiseren naar een samenleving en economie die meer in balans zijn.'

METAMORFOSE

We zijn op uitnodiging van SBI/Campus Landgoed Zonheuvel aanwezig bij de lezing van Rotmans, hoogleraar transitiekunde en duurzaamheid. Een voor de hand liggende match, want op het landgoed draait het allemaal om werken aan verandering en een stukje verbetering van de wereld. De zaal zit vol op deze maandagmiddag. En Jan Rotmans stelt niet teleur.

TIJD OM OP TE RUIJEN

Al 25 jaar houdt Rotmans zich bezig met veranderingen, revoluties en nieuwe tijdperken. Hij schreef er al diverse boeken over. Toch ziet hij dat we momenteel in een chaotischere tijd leven dan ooit, waar zaken als pandemieën, de klimaatcrisis, financiële ongelijkheid en verlies aan biodiversiteit het leven flink verstoren. Menig ondernemer zal beamen dat het ook in de dagelijkse bedrijfsvoering de zaken bemoeilijkt. Toch heeft Jan Rotmans deze middag een bemoedigende boodschap: 'Ik ben ervan overtuigd dat we

De disbalans die in de wereld is ontstaan, heeft volgens Rotmans trouwens één belangrijke, diepere oorzaak: het verstoorde evenwicht tussen mens en natuur. 'Wij denken dat we het recht hebben om de natuur uit te putten. We gebruiken 170 miljoen dieren per jaar voor onze voedselvoorziening. Dat is niet alleen

heel egoïstisch, maar creëert ook een kraamkamer voor volgende pandemieën. Toen ik 35 jaar geleden mijn carrière begon was het adagium dat de aarde niet zou overleven door de menselijke expansiedrift. Nu is het meer de vraag of wij het wel overleven. De aarde redt zich wel.'

PERSOONLIJKE TRANSITIE

Over het algemeen houden mensen niet van een fase waarin er veel verandert of moet veranderen. Want meestal moet in deze fase afscheid worden genomen van het oude en vertrouwde en ontstaat er angst voor het onbekende en het nieuwe. Volgens Rotmans moeten we het echter niet zien als een probleem, maar als een kans om een persoonlijke transitie aan te gaan. 'Een crisis zit in de eerste plaats in onszelf, in onze normen en waarden, hebzucht en egoïsme. We willen tegenwoordig altijd meer en beter. De maatschappij is enorm competitief geworden. Kijk bijvoorbeeld naar ziekenhuizen. Waarom zouden die winst moeten maken? Het is echter ook zo dat de meeste transities beginnen bij een kleine groep. Veertig jaar geleden had iedereen in deze zaal gerookt. Toen een kleine groep stopte met roken, werd de massa beïnvloed en daarna kwam de overheid met beperkende maatregelen voor roken, zoals hogere prijzen. Tegenwoordig is roken bijna taboe. Zo gaat het ook met bijvoorbeeld zonne-energie en vegetarisch eten. Steeds meer mensen zullen bij zichzelf te rade gaan of ze wel milieubewust en gezond genoeg leven of ondernemen. Met wat geduld zet dat vanzelf een transitie in gang.'

WENDBAAR EN VEERKRACHTIG ZIJN

Mooi, die veranderingen, en nodig ook, maar het kan ook overweldigend zijn. Want waar moet je beginnen? En wat betekent het nou voor je bedrijf, zo'n wereld in transitie? In zijn

boek wijdt Rotmans, die ook regelmatig het bedrijfsleven adviseert, een hoofdstuk aan hoe ondernemers om kunnen gaan met de huidige crisis. 'Het is belangrijk dat bedrijven wendbaar en veerkrachtig worden. Je kunt niet alleen maar bezig zijn met efficiënt werken, want dan valt je systeem om bij de eerste de beste verstoring.' Wendbaar word je volgens Rotmans door eenvoudig te organiseren, de klant daadwerkelijk te begrijpen, multidisciplinair te werken, een lerende organisatie te zijn en te werken op basis van vertrouwen. Veerkrachtig word je door toekomstgericht te werken en continu bezig te zijn met de toekomst, ook al is die soms vaag. 'Je moet durven investeren in de schaduwlijn: nieuwe verdienmodellen, nieuwe klanten en een nieuwe oriëntatie. Een voorbeeld is het hedendaagse energiebedrijf. Daarbij draait het niet meer om verkopen, maar om het helpen van mensen met het besparen van energie. En Ikea bijvoorbeeld, past transitie toe met haar Circular Hub, waar oude meubels een tweede leven krijgen. Daarmee spelen ze in op de groeiende behoefte om spullen te lenen in plaats van te kopen. Door op deze manier veerkrachtig te zijn, word je niet verrast door onverwachte wendingen. Je bent dan namelijk altijd voorbereid.'

Om met chaos om te gaan, moet je het in de eerste plaats accepteren. 'Verzet je niet, maar probeer het te beheersen. Zoek en leer, vertaal het door in scenario's en strategieën. Bedrijven zijn wendbaar als ze eenvoudig georganiseerd zijn zonder veel overhead en bureaucratie. Het hele beleid rondom corona is een goed voorbeeld van hoe het niet moet. We hebben bijvoorbeeld een half jaar over mondkapjes gedaan en zelfs nu hebben we geen langetermijnstrategie voor als het virus weer oplaait. Het zit veel te veel vastgeroest in systemen, en daar moeten we echt vanaf. Wij allemaal.'

DOOR
VEERKRACHTIG
TE ZIJN, WORDT
JE NIET VERRAST
DOOR ONVERWACHTE
WENDINGEN. JE
BENT DAN ALTIJD
VOORBEREID

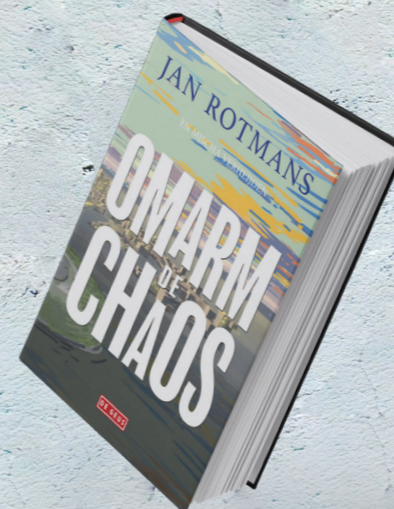
OVER SBI/CAMPUS LANDGOED

OnderNamen-lid SBI/Campus Landgoed Zonheuvel geeft invulling aan haar duurzame missie. De SDG's (duurzame ontwikkelingsdoelstellingen) staan centraal, het gaat er om duurzame arbeidsverhoudingen en met haar Greenkey Gold voor het op het landgoed gevestigde Hotel en conferentiecentrum worden telkens nieuwe stappen gezet in de goede richting. Met een prikkelende programmering nodigt SBI/Campus Landgoed Zonheuvel bedrijven en organisaties uit om mee te denken en te doen over hoe we de wereld een leefbare plek kunnen laten zijn voor onszelf en voor de toekomstige generatie. In dat opzicht past een middag samen met Jan Rotmans nadenken over hoe die toekomst er uit ziet prima bij de missie. Deze zomer zal staan in het teken van het Duurzaamheidsfestival met activiteiten als Earth Charterday, SDG actionday, Plasticvrije Heuvelrug, Zomervertelpodium en een prachtige concertserie. Neem daarvoor een kijkje op de website.

www.campuslandgoedzonheuvel.nl

WE MOETEN EERST OPRUIMEN
VOORDAT WE IETS NIEUWS
KUNNEN GAAN DOEN

BOEK JAN ROTMANS

Het boek "Omarm de chaos", waar nog veel meer instaat over de wereld in transitie en waarin Jan Rotmans onder andere zijn ideale beeld van een toekomstig Nederland uiteenzet, is via diverse verkoopkanalen verkrijgbaar.

Jan Rotmans